

Sygn. akt IV KO 1/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Bogdan Rychlicki

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 3 marca 2015 r.,
apelacji, wniesionej przez prokuratora na niekorzyść **Ł. S.** oskarżonego z art. 177 §
1 kk
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 listopada 2014 r., wznawiającego z
urzędu i umarzającego na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 kpk w zw. z art. 17 § 1 pkt
10 kpk postępowanie karne wobec **Ł. S.**

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

**a) w pkt 2 sformułowanie „umarza postępowanie przeciwko
Ł.S. o czyn z art. 177 § 1 kk przypisany mu na mocy ww. wyroku
Sądu Rejonowego w C.” zastępuje sformułowaniem „przekazuje
sprawę oskarżonego Ł. S. do ponownego rozpoznania Sądowi
Rejonowemu w C.”,**

b) uchyla pkt. 3 i pkt. 4;

**II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w
mocy;**

III. zwalnia oskarżonego Ł. S. od ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w C. wyrokiem z dnia 10 grudnia 2013 r., uznał oskarżonego Ł. S. za winnego tego, że w dniu 21 października 2012 r. około godz. 11:50 na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej z ulicami W. i S. w U., kierując motocyklem marki Yamaha R6 spowodował stan zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym naruszając art. 3 ust. 1, art. 19 ust. 1 i 2 i art. 5 ust. 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym w związku § 15 ust. 1 i ust. 2 i § 27 ust. 1 rozporządzenia w sprawie znaków i sygnałów drogowych, poprzez to, że nie zachowując szczególnej ostrożności, nie zastosował się do znaku B-33 - ograniczenie prędkości do 70 km/h, jadąc z prędkością zdecydowanie większą od dozwolonej, nie zapewniając panowania nad pojazdem, w wyniku czego nie zdołał zmniejszyć odpowiednio prędkości w rejonie skrzyżowania i uderzył w tył nadwozia znajdującego się na skrzyżowaniu samochodu marki Ford Explorer kierowanego przez B. Ś., na skutek czego obrażenia ciała na okres powyżej siedmiu dni, w myśl art. 157 § 1 k.k., doznała pasażerka motocykla Yamaha R6 – A. S. w postaci złamania kręgow odcinka piersiowego kręgosłupa, złamania trzonu kości udowej, stłuczenia klatki piersiowej, stłuczenia dolnej części grzbietu i miednicy, tj. za winnego przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. i za to na mocy art. 177 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k., warunkowo zawiesił na okres 2 lat próby, oraz na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 15 zł, zaś na mocy art. 627 k.p.k., art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych zasądził od niego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe i opłatę w kwocie 270 zł. oraz wydatki w kwocie 1560,25 zł.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego, Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 12 maja 2014 r., utrzymał w mocy, omówiony wyżej wyrok Sadu Rejonowego w C., uznając tę apelację za oczywiście bezzasadną, oraz zwolnił

oskarżonego Ł. S. od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Pismem z dnia 19 września 2014 r., obrońca Ł. S., wniósł o wznowienie z urzędu postępowania w sprawie II K .../13 Sądu Rejonowego w C., sygnalizując zaistnienie uchybienia z art. 17 § 1 pkt. 10 k.p.k., gdyż poszkodowana A. S., jest aktualnie żoną oskarżonego, a w dacie czynu była jego narzeczoną.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2014 r.:

- 1) na mocy art. 542 § 3 k.p.k. i art. 544 § 1 k.p.k. wznowił z urzędu postępowanie przeciwko Ł. S., zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 10 grudnia 2013 r., sygn. akt II K .../13, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 12 maja 2014 r., VII Ka .../14,
- 2) na mocy art. 547 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 10 grudnia 2013 r., II K .../13 oraz utrzymujący go w mocy wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 12 maja 2014 r., VII Ka .../14 i umorzył postępowanie przeciwko Ł. S. o czyn z art. 177 § 1 k.k. przypisany mu na mocy ww. wyroku Sądu Rejonowego w C.,
- 3) na mocy art. 632 pkt. 2 k.p.k. obciążył Skarb Państwa kosztami postępowań przed Sądem Rejonowym w C. oraz Sądem Okręgowym w B., zakończonych ww. wyrokami,
- 4) na mocy art. 632 pkt. 2 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt. 2 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego Ł. S. kwotę 840 zł, tytułem zwrotu wydatków z tytułu ustanowienia obrońcy w postępowaniach przed Sądem Rejonowym w C. oraz Sądem Okręgowym w B., zakończonych ww. wyrokami,
- 5) na mocy art. 638 k.p.k. obciążył Skarb Państwa kosztami postępowania sądowego w przedmiocie wznowienia postępowania.

Od tego wyroku apelację złożył Prokurator Prokuratury Apelacyjnej. Zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości na niekorzyść oskarżonego Ł. S., i **zarzucając** błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść, polegający na nietrafnym uznaniu, że w dacie popełnienia przez Ł. S. przestępstwa z art. 177 § 1 k.k. pozostawał on we wspólnym pożyciu z pokrzywdzoną tymże czynem A. S., co skutkowało przyjęciem,

iż wobec braku wniosku o ściganie, pochodzącego od wymienionej pokrzywdzonej w sprawie, zaistniała negatywna przeszkoda procesowa przewidziana w art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., która jako uchybienie przewidziane w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. musiała skutkować wznowieniem postępowania z urzędu i jego umorzeniem ze względu na brak wspomnianego wniosku, podczas gdy z zebranych w sprawie dowodów, a to depozycji procesowych wskazanych wyżej osób składanych w toku postępowania przygotowawczego oraz znajdujących się w aktach dokumentów, nie wynikała tego rodzaju okoliczność, a to iżby A. S. w podanej dacie istotnie była dla podsądnego osobą najbliższą, **wniósł** o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez stwierdzenie braku podstaw do wznowienia z urzędu postępowania w niniejszej sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna o ile wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku, natomiast nie zasługuje na uwzględnienie w tej części w której skarżący postuluje stwierdzenie przez Sąd Najwyższy braku podstaw do wznowienia z urzędu postępowania w przedmiotowej sprawie.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał, że pokrzywdzona A. S., będąc przesłuchiwana na rozprawie pięć miesięcy po dacie czynu zarzucanego oskarżonemu Ł. S., stwierdziła, że jest jego narzeczoną, spodziewa się ich wspólnego dziecka, zaś z treści protokołu rozprawy wynikało, iż pozostaje z oskarżonym we wspólnym pożyciu. Nadto Sąd Apelacyjny stwierdził, że w dacie wyroku Sądu Rejonowego A. S. była już żoną oskarżonego Ł. S., co potwierdza skrócony odpis aktu małżeństwa zawartego przez nich w dniu 14 września 2013 r. Tym samym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, możliwym stało się dokonanie rekonstrukcji relacji łączącej wymienione osoby w dacie przypisanego czynu (tj. 21 października 2012 r.) i skonstatowanie, że pokrzywdzona, jako osoba pozostająca we wspólnym pożyciu z oskarżonym, była dla niego wówczas osobą najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 k.k. W tej sytuacji brak wymaganego przepisem art. 177 § 3 k.k. wniosku A. S. o ściganie Ł. S. za czyn z art. 177 § 1 k.k. popełniony na jej szkodę, stanowił negatywną przesłankę procesową, przewidzianą w art. 17 § 1 pkt. 10 k.p.k., która musiała skutkować podjęciem rozstrzygnięcia wznowieniowego.

Skarżący w uzasadnieniu apelacji podnosi, że w toku postępowania przygotowawczego pokrzywdzona A. S. składając zeznania określiła w nich Ł. S. jedynie mianem swojego „chłopaka”(k. 40 r.) Oskarżony Ł. S. składając wyjaśnienia w charakterze podejrzanego w dniu 25 lutego 2013 r., określił z kolei pokrzywdzoną wyłącznie jako swoją „dziewczynę”, podając przy tym, że stanowi z nią parę od dwóch lat, ale nie są zaręczeni, nie mieszkają razem ani nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego. Te ostatnie okoliczności, potwierdza treść policyjnej notatki urzędowej z dnia 13 lutego 2013 r., asp. M. P., w której podano, iż w rozmowie telefonicznej A.S. zanegowała, aby prowadziła z oskarżonym wspólne gospodarstwo domowe, mieszkała z nim czy też była zaręczona (k. 100). Oskarżyciel publiczny też podniósł, że wymienieni do protokołów przesłuchań podali inne adresy jako miejsca swojego zameldowania i zamieszkania. Ł. S. wskazał jako adres T. ul. Z. 48/39, natomiast pokrzywdzona adres wprowadziła również w T., ale przy ul. Z. 24/19. Procesowa korespondencja do nich także kierowana była na te - różne – adresy (k. 54, k. 55 oraz k. 128 i k. 129). Prokurator w uzasadnieniu apelacji podkreśla, iż z powyższych względów nie jest trafne odmienne ustalenie Sądu Apelacyjnego, determinujące w konsekwencji podjęte przez tenże Sąd rozstrzygnięcie merytoryczne, że mimo wszystko oskarżony Ł. S. i A. S. w dacie przypisanego oskarżonego czynu z art. 177 § 1 k.k., pozostawali we wspólnym pożyciu, a w konsekwencji, że pokrzywdzona była dla niego osobą najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 k.k.

Według Autora apelacji z przedstawionych dowodów, nie wynika aby oskarżony Ł. S. i pokrzywdzona A. S. w dniu 21 października 2014 r. (tj. w dacie czynu przypisanego oskarżonemu) prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, a poprzez wspólne zamieszkiwanie łączyła ich także więź ekonomiczna. Powołując się na utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego i poglądy doktryny, Autor apelacji podkreślił, że pod pojęciem osób pozostających we wspólnym pożyciu rozumieć należy trwałe związki kobiety i mężczyzny, prowadzących wspólne gospodarstwo domowe i utrzymujących stosunki właściwe małżonkom, choć bez nadania formy prawnej. Nie jest natomiast taką relacją długotrwała przyjaźń, zażyłość, utrzymywanie stosunków seksualnych – choćby długotrwałe, a nawet narzeczeństwo, jeżeli narzeczeni nie pozostają we wspólnym pożyciu w rozumieniu

Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (np. A. Marek, Komentarz do art. 115 Kodeksu karnego. System Informacji Prawnej LEX oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 listopada 1975 r., sygn. V KR 203/75, OSPIKA 1976, z. 10, poz. 187, z dnia 31 marca 1988 r., sygn. I KR 50/88 OSNKW 1988, z. 9 – 10, poz. 71, OSP z dnia 9 listopada 1990 r., sygn. WR 203/90, OSP 1991 z. 9, poz. 205, z dnia 21 marca 2013 r., sygn. III KK 268/12, LEX nr 1311768).

Rację ma autor apelacji, iż na gruncie art. 115 § 11 k.k. w doktrynie przeważa pogląd, iż termin „wspólne pożycie” należy rozumieć jedynie jako konkubinaty (A. Wąsek w: M. Kalitowski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, A. Wąsek, Kodeks karny. Komentarz. Tom II, Gdańsk 1999, s.393 - 396, O. Górniak, J. Bojarski w: M. Filar (red.) Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010, s. 589 – 590, A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2010, s. 316 - 317, J. Giezek (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Warszawa 2012, s. 705 – 706, J. Piórkowska – Flieger w: T. Bojarski (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2013, s. 266 - 268, M. Jachimowicz, Osoba najbliższa w prawie karnym, Jurysta 2008, nr 11 – 12).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym podziela taką wykładnię tego terminu.

Natomiast Sąd Najwyższy nie uznaje, w realiach przedmiotowej sprawy, za trafny pogląd autora apelacji, odwołującego się w tej mierze do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1974 r., sygn. I KR 103/74, OSNPG 1975, z. 4, poz. 49, zgodnie z którym „późniejsze powstanie stosunku, określonego w art. 120 § 5 k.k. z 1969 r. (obecnie art. 115 § 11 k.k.), nie może działać wstecz na korzyść osoby, która stała się najbliższym wnioskodawcy, to znaczy nie upoważnia do poczytania jej za uprzywilejowaną w rozumieniu art. 5 § 4 zd. 2 k.p.k. z 1969 r.” W doktrynie, wskazuje się, że cyt. „zmiana stosunku między oskarżonym a pokrzywdzonym i stanie się dla niego najbliższym w toku postępowania prowadzonego już *in personam* nie rzutuje na tryb ścigania i nie czyni przestępstwa ściganego z urzędu bez wniosku czynem wnioskowym, gdyż stosunek bliskości nie istniał ani w momencie jego popełnienia, ani przy podejmowaniu ścigania przeciwko osobie. Przy ściganiu względnie wnioskowym chodzi zaś o przestępstwo „popełnione” na szkodę osoby najbliższej, a nie o czyn popełniony wobec osoby

obcej, która dopiero później, w toku procesu prowadzonego już przeciwko określonej osobie w ramach ścigania z urzędu bez potrzeby uzyskiwania wniosku, stała się nagle najbliższą dla oskarżonego. To samo odnieść należy do możliwości wyłączenia osób najbliższych spod ścigania bezwzględnie wnioskowego, gdy wniosek nie wymienił indywidualnie oznaczonych osób jako sprawców takiego czynu. Nie wyklucza to natomiast uwzględnienia owej zmiany np. przy wymiarze kary w ramach zachowania się oskarżonego już po popełnieniu przestępstwa” (T. Grzegorzczak, Komentarz do art. 12 k.p.k., System Informacji Prawnej LEX).

Sąd Najwyższy, w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, uważa, że w przypadku przestępstw wnioskowych chwilą istotną dla ustalenia, czy sprawca przestępstwa jest dla pokrzywdzonego osobą najbliższą, jest nie tylko chwila popełnienia przestępstwa lub stwierdzenia, kto jest jego sprawcą, ale także chwila ewentualnego powstania stosunku rodzinnego związanego z pojęciem osoby najbliższej, także po popełnieniu przestępstwa, również już w toku dalszego postępowania, byle by przed jego prawomocnym zakończeniem. Organ procesowy po ustaleniu, w przypadku przestępstw względnie wnioskowych, iż sprawca przestępstwa jest lub stał się osobą najbliższą dla pokrzywdzonego, powinien zwrócić się do pokrzywdzonego o oświadczenie, czy składa wniosek o ściganie, a jeśli ten wniosku nie złoży, postępowanie należy umorzyć. Takie też stanowisko wyrażono w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2008 r., sygn. II KK 56/08, OSNKW 2008, z. 11, poz. 94, jak i w doktrynie (T. Gardocka, Wniosek o ściganie osoby najbliższej, NP 1980, nr 2, s. 76 – 77).

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy zmienił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego tylko w ten sposób, że w pkt 2 tego wyroku sformułowanie „umarza postępowanie przeciwko Ł. S. o czyn z art. 177 § 1 k.k. przypisany mu na mocy ww. wyroku Sądu Rejonowego w C.”, zastąpił sformułowaniem „przekazuje sprawę oskarżonego Ł. S. do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w C.” oraz uchylił pkt 3 i pkt 4. Rozpoznając ponownie sprawę oskarżonego Ł. S., Sąd Rejonowy w C. przede wszystkim zwróci się do pokrzywdzonej A. S. z d. S. o złożenie przez nią oświadczenia, czy składa wniosek o ściganie swojego męża – oskarżonego Ł. S. za przestępstwo z art. 177 § 1 k.k., popełnione przez niego w

dniu 21 października 2012 i w zależności od jej stanowiska, podejmie stosowną decyzję procesową.